

Allt som förut? Vietnam efter partikongressen

Föreläsning i ABF-huset 12 april 2011 om Vietnam efter partikongressen av Börje Ljunggren, f d svensk ambassadör i Vietnam och Kina. Samtalsledare: Johan Peanberg.

Börje Ljunggrens inledande föreläsning gav en fascinerande inblick i den aktuella situationen i Vietnam mot bakgrund av vad som hänt efter befrielsekampen mot USA och dess allierade, regimen i Saigon. Den nation som efter kriget reste sig ur askan var ett fattigt och sönderbombat land med stora inhemska motsättningar och djupa sår efter kolonialt förtryck.

Men med stor nationell prestige efter den heroiska kampen mot ”USA-imperialismen” – särskilt naturligtvis i länder med en stark politisk vänster. I det avseendet har Sverige en nästan unik position till stor del beroende på Olof Palmes dramatiska ställningstagande mot USA under kriget. Denna samtidshistoria känner vi naturligtvis alla till men Börje Ljunggren kontrasterade de ställningstagande Sverige gjorde då (inklusive insatser för landets återuppbyggnad) med den nuvarande svenska politiska hållningen där Bildt/alliansen sett till vi lämnat kulturutbytet med Vietnam – ett resultat av ett smart schackrande som gjorde att debatten i vårt land alldeles uteblev. Ett enormt slöseri där förtroendekapital förbrukas och nätverk förstörs.

Den aktuella situationen i siffror är väl dokumenterad. En stark ekonomisk tillväxt, 7.2% årligen, svag valuta, stora underskott i handelsbalansen, utbredd korruption, inflation över 10%, växande inkomstskillnader.

Men när dessa siffror presenterats följde en beskrivning av en märkligt svårfångad verklighet. I många avseenden följer utvecklingen i Vietnam samma mönster som den i Kina men det finns också stora skillnader. Vietnam tar stora steg vid utvecklingen mot en ”statskapitalism”, en drivkraft både till utveckling och stagnation. Staten som viktig ekonomisk aktör innebär också en styrning som är splittrad, delvis oskicklig. Staten som ledande aktör på en marknad – en mix som nationalekonomer inte kunde föreställa sig, än mindre hade teoretiska modeller för i väst – fungerar inte lika effektivt som i Kina. Det som skulle bli ”juvelen i kronan” har i många avseenden blivit en belastning. Viktigare drivkrafter för den ekonomiska utvecklingen är antagligen den ”regionala globaliseringen” där man hamnar, järnvägar och övrig infrastruktur kopplar samman Vietnam med småtigrarna i Sydostregionen.

Den politiska situationen? Också paradoxal. De enskilda människornas frihetszon har vidgats enormt under de senaste 25 åren så länge man inte tangerar kritik mot det politiska systemets grundläggande strukturer och framför allt partiets maktposition.

Just förhållandet mellan parti och stat är ytterst fascinerande och komplicerat. Jag tyckte mig förstå av Börje Ljunggrens analys att kritiska argument som avleds mot statsapparaten, medan partiet oanfrätt, står som garant för att idéerna, visionerna om framtiden, är oföränderliga och oangripbara. Det finns dock en politisk kamp som också sker relativt öppet när det gäller val till centralkommitté och nationalförsamling. Men kampen gäller mer personen än ideologin – om en pamp blir petad är argumentet en påstådd bristande trofasthet mot partilinjen – som alltså kan upprätthållas just på grund av motsättningarna på personplanet.

Börje Ljunggren pekade på två intressanta möjligheter att också förändra den politiska diskursen. ”Det är kriserna som driver förändringar mer än idéerna.” Hitintills har det varit mer av ett kortsiktigt kryssande - men en allvarlig ekonomisk kris skulle kunna tvinga fram ett nytänkande. Men den stora potentialen - och här har staten/partiet i viss mån redan tappat greppet - är Internet. ”Civil society on line”.

Den efterföljande diskussionen var mycket livlig, den fullsatta salen rymde många Vietnam-sympatisörer och Vietnamkännare.

En deltagare ställde frågan till Börje Ljunggren om hans bedömning av och hans känslor inför samhället Vietnam och samhället Kina. Som den sanne diplomat han är svarade han att ”I am fascinated by China, but I'm enchanted by Vietnam”.

Bengt Börjeson